Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a șasea)

15 iulie 2015*

„Concurență — Înțelegeri — Piața europeană a oțelului pentru precomprimare — Stabilirea prețurilor, împărțirea pieței și schimbul de informații comerciale sensibile — Decizie prin care se constată o încălcare a articolului 101 TFUE — Norme privind imputabilitatea practicilor anticoncurențiale ale unei filiale societății-mamă a acesteia — Prezumția exercitării efective a unei influențe decisive — Termen rezonabil”

În cauza T-436/10,

HIT Groep BV, cu sediul în Haarlem (Țările de Jos), reprezentată inițial de G. van der Wal, de G. Oosterhuis și de H. Albers, ulterior de G. van der Wal și de G. Oosterhuis, avocați,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de P. Van Nuffel, de S. Noë și de V. Bottka, în calitate de agenți,

pârâtă,

având ca obiect o cerere de anulare a Deciziei C(2010) 4387 final a Comisiei din 30 iunie 2010 privind o procedură în temeiul articolului 101 TFUE și al articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/38344 – Oțel pentru precomprimare), modificată prin Decizia C(2010) 6676 final a Comisiei din 30 septembrie 2010 și prin Decizia C(2011) 2269 final a Comisiei din 4 aprilie 2001,

TRIBUNALUL (Camera a șasea),

compus din domnii S. Frimodt Nielsen (raportor), președinte, F. Dehousse și A. M. Collins, judecători,

grefier: domnul J. Plingers, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 27 iunie 2014,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: neerlandeza.

Hotărâre[1] *[omissis]*

Procedura și concluziile părților

65 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 15 septembrie 2010, Hit Groep a introdus prezenta acțiune.

66 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 24 decembrie 2010, Nedri a solicitat să intervină în prezenta acțiune în susținerea concluziilor Comisiei, cerere care a fost admisă de președintele Camerei întâi a Tribunalului prin Ordonanța din 28 februarie 2011. Cu toate acestea, prin scrisoarea depusă la grefa Tribunalului la 28 octombrie 2013, Nedri a informat Tribunalul că își retrage intervenția. În consecință, prin Ordonanța președintelui Camerei a șasea a Tribunalului din 4 decembrie 2013, aceasta a fost radiată din cauza T-436/10 în calitate de intervenientă.

67 Prin scrisoarea din 6 mai 2011, Hit Groep a solicitat autorizarea de a invoca un motiv nou, având în vedere unele elemente care ar fi fost prezentate pentru prima dată în memoriul în apărare.

68 Prin decizia din 6 iunie 2011, Tribunalul a solicitat Comisiei să îi furnizeze a doua decizie de modificare. Comisia a dat curs acestei solicitări la 16 iunie 2011.

69 Prin scrisoarea din 26 iulie 2011, Hit Groep a confirmat că a solicitat acordarea posibilității de a-și adapta motivele ca urmare a adoptării celei de a doua decizii de modificare.

70 Prin scrisoarea din 29 iulie 2011, Tribunalul a admis această cerere.

71 Procedura scrisă a fost declarată terminată la 20 octombrie 2011 odată cu depunerea de către Comisie a duplicii în limba de procedură.

72 În duplică, Comisia și-a exprimat poziția cu privire la cererea de adaptare a motivelor, formulată de reclamantă în replică, precum și cu privire la observațiile pe care reclamanta le-a prezentat ca urmare a adoptării celei de a doua decizii de modificare.

73 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată începând cu 23 septembrie 2013, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera a șasea, căreia, în consecință, i-a fost atribuită prezenta cauză la 3 octombrie 2013.

74 Raportul preliminar prevăzut la articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului din 2 mai 1991 a fost comunicat Camerei a șasea la 8 noiembrie 2013.

75 La 17 decembrie 2013, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 64 din Regulamentul de procedură din 2 mai 1991, Tribunalul a adresat în scris întrebări Comisiei. Comisia a dat curs acestei cereri la 6 februarie 2014. Reclamanta și-a prezentat observațiile cu privire la răspunsul Comisiei prin înscrisul depus la grefa Tribunalului la 14 martie 2014.

76 La 14 mai 2014, pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul a decis deschiderea procedurii orale.

77 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările scrise și orale adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 27 iunie 2014.

1 — Sunt redate numai punctele din prezenta hotărâre a căror publicare este considerată utilă de către Tribunal.

78 Hit Groep solicită Tribunalului:

— anularea deciziei atacate în măsura în care o privește și, în special, a articolului 1 punctul 9) litera (b), a articolului 2 punctul 9) și a articolului 4 punctul 22);

— cu titlu subsidiar, anularea sau reducerea într-un mod pe care îl va considera adecvat a cuantumului amenzii care i-a fost aplicată la articolul 2 punctul 9) din decizia atacată;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

79 Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii;

— obligarea Hit Groep la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

80 Hit Groep invocă cu titlu principal trei motive în susținerea cererii de anulare a deciziei atacate, precum și, cu titlu subsidiar, două motive în susținerea, de această dată, a cererii de anulare sau de reducere a cuantumului amenzii care i-a fost aplicată.

81 În timpul desfășurării procedurii scrise, Hit Groep a prezentat de asemenea un al șaselea motiv suplimentar.

82 Primul motiv este întemeiat, pe de o parte, pe încălcarea articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind SEE și, pe de altă parte, pe nemotivare, în sensul că decizia atacată reține în sarcina Hit Groep săvârșirea unei încălcări în perioada cuprinsă între 1 ianuarie 1998 și 17 ianuarie 2002.

83 Al doilea motiv este întemeiat pe faptul că impunerea unei amenzi Hit Groep, care nu mai este activă din punct de vedere economic de la 1 noiembrie 2004, este contrară obiectivelor articolului 101 TFUE, politicii europene în materia amenzilor și principiului proporționalității, această amendă nefiind, astfel, nici adaptată, nici necesară.

84 Al treilea motiv este întemeiat pe faptul că răspunderea solidară a Hit Groep a fost reținută în mod eronat pentru încălcarea săvârșită de Nedri.

85 Al patrulea motiv este întemeiat pe faptul că cuantumul amenzii care a fost aplicată Hit Groep este eronat, întrucât Comisia:

— prin luarea în considerare a cifrei de afaceri a Hit Groep pe anul 2003, a încălcat articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 și principiul proporționalității (primul aspect);

— ar fi trebuit să acorde aceeași reducere ca cea pe care a acordat-o Nedri în temeiul clemenței, deoarece răspunderea sa nu o poate depăși pe cea a Nedri (al doilea aspect);

— a efectuat un calcul diferit al cuantumului amenzii care i-a fost aplicată, deși ar fi trebuit să o restrângă la o parte a amenzii care a fost aplicată Nedri, din moment ce răspundea doar în solidar pentru amenda care a fost aplicată acesteia (al treilea aspect);

— a încălcat principiul egalității de tratament prin faptul că nu a ținut seama, după aplicarea plafonului de 10 %, de perioada limitată pentru care i s-a stabilit răspunderea pentru încălcarea săvârșită de Nedri (al patrulea aspect).

86 Al cincilea motiv, invocat cu titlu subsidiar, se întemeiază pe încălcarea termenului rezonabil de către Comisie.

87 Al șaselea motiv este întemeiat pe faptul că cuantumul de bază al amenzii a fost calculat în raport cu perioada de activitate a Nedri care depășește perioada în privința căreia s-a stabilit în sarcina Hit Groep răspunderea solidară pentru filiala sa.

88 În sfârșit, în ședință, reclamanta a invocat un al șaptelea motiv, întemeiat pe nerespectarea termenului rezonabil de către Tribunal.

Cu privire la primele trei motive

Evocarea deciziei atacate

89 Din decizia atacată reiese că, între 1 ianuarie 1998 și 17 ianuarie 2002, reclamanta a deținut integral Nedri și că, în consecință, exercitarea unei influențe decisive poate fi prezumată, prezumție pe care, în opinia Comisiei, reclamanta nu a fost în măsură să o combată [considerentele (804)-(812) ale deciziei atacate].

90 Prin urmare, Comisia a considerat că trebuia să se stabilească în sarcina Nedri răspunderea pentru încălcare de la 1 ianuarie 1984 până la 19 septembrie 2002 și a declarat reclamanta ca fiind răspunzătoare în solidar cu Nedri pentru perioada cuprinsă între 1 ianuarie 1998 și 17 ianuarie 2002 [considerentul (813) al deciziei atacate].

91 Potrivit articolului 1 din decizia atacată:

„Întreprinderile următoare au încălcat articolul 101 TFUE și, începând de la 1 ianuarie 1994, articolul 53 din Acordul privind SEE prin participarea, în perioadele indicate, la un ansamblu de acorduri și de practici concertate în sectorul oțelului pentru precomprimare pe piața internă și, începând de la 1 ianuarie 1994, în cadrul SEE:

[…]

9. Întreprinderile din grupul Nedri:

a) Nedri Spanstaal BV, de la 1 ianuarie 1984 până la 19 septembrie 2002, și

b) Hit Groep BV, de la 1 ianuarie 1998 până la 17 ianuarie 2002.”

92 În sfârșit, la articolul 2 din decizia atacată, Comisia impune, pe de o parte, în solidar în sarcina Nedri și a Hit Groep, o amendă de 5 056 500 de euro și, pe de altă parte, în sarcina Hit Groep, o amendă de 1 877 500 de euro.

Argumentele părților

– Cu privire la primul motiv, întemeiat, pe de o parte, pe încălcarea articolului 101 TFUE și a articolului 53 din Acordul privind SEE, în sensul că decizia atacată reține în sarcina Hit Groep săvârșirea unei încălcări în perioada cuprinsă între 1 ianuarie 1998 și 17 ianuarie 2002, și, pe de altă parte, pe nemotivare

93 În esență, Hit Groep susține că, atât în comunicarea privind obiecțiunile, cât și în decizia atacată Comisia a reținut răspunderea sa solidară pentru unica sa calitate de acționar care a controlat și care a exercitat o influență decisivă asupra Nedri.

94 În opinia reclamantei, Comisia a concluzionat însă în același timp, fără a indica rațiunile și fără a-și motiva decizia în acest sens, că a încălcat în nume propriu articolul 101 TFUE.

95 Hit Groep arată că, deși, eventual, îi poate fi imputată încălcarea, aceasta nu semnifică totuși că a săvârșit-o din punct de vedere material. Astfel, reclamanta consideră că nu este nici autorul, nici coautorul încălcării, însă își asumă răspunderea doar pentru comportamentul Nedri.

96 Or, potrivit Hit Groep, o asemenea răspundere nu are aceeași intensitate ca cea a unei întreprinderi care săvârșește încălcarea din punct de vedere material, ceea ce ar trebui să aibă un efect asupra cuantumului amenzii.

97 Comisia contestă această argumentație.

– Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe faptul că impunerea unei amenzi în sarcina Hit Groep, care nu mai este activă din punct de vedere economic de la 1 noiembrie 2004, este contrară obiectivelor articolului 101 TFUE, politicii europene în materia amenzilor și principiului proporționalității, această amendă nefiind în acest caz nici adaptată, nici necesară

98 Hit Groep, referindu-se la Hotărârea din 11 decembrie 2007, ETI și alții (C-280/06, Rep., EU:C:2007:775), precum și la Concluziile avocatului general Kokott prezentate în această cauză (EU:C:2007:404), susține, în esență, că, desigur, deși nici ea, nici Nedri nu au dispărut și nici nu au fost transferate unei persoane juridice sau unei întreprinderi terțe, reclamanta nu mai este activă pe piață de la 1 noiembrie 2014 (cu alte cuvinte, mai mult de 5 ani înainte de a fi sancționată de Comisie), că a fost sancționată doar în calitatea sa de societate-mamă a Nedri, care a săvârșit singură încălcarea, și că, prin urmare, amenda nu va avea niciun efect disuasiv în privința sa.

99 Așadar, potrivit reclamantei, această sancțiune nu este conformă obiectivelor politicii în materia concurenței și nu este proporțională, din moment ce nu este nici adecvată, nici necesară pentru a atinge obiectivul articolului 101 TFUE.

100 Reclamanta consideră, în esență, că, în asemenea împrejurări, principiul continuității economice ar fi trebuit să determine sancționarea doar a persoanei juridice care a săvârșit încălcarea, și anume Nedri, din moment ce ea însăși, care era doar un holding, nu mai reprezenta decât o formă lipsită de conținut.

101 Astfel, în opinia sa, dacă un holding precum reclamanta cedează o filială care a săvârșit o încălcare, iar ulterior acest holding nu mai este activ din punct de vedere economic, continuitatea economică a fostului grup se bazează pe entitatea care a săvârșit încălcarea, această entitate fiind cea căreia trebuie să i se aplice amenda, iar nu holdingului inactiv din punct de vedere economic.

102 Hit Groep susține, în plus, că alegerea pe care o poate efectua Comisia, de a sancționa societatea-mamă sau filiala, potrivit jurisprudenței, ar fi trebuit să determine, în scop de eficacitate, doar sancționarea Nedri.

103 Pe de altă parte, Hit Groep susține că, potrivit unei jurisprudențe constante, Comisia nu poate stabili cuantumul amenzii aplicate unei filiale pe baza cifrei de afaceri a fostei societăți-mamă, dacă, la momentul adoptării deciziei, întreprinderea a fost divizată, întrucât cifra de afaceri a fostei societăți-mamă nu mai reflectă capacitatea economică efectivă a acestei întreprinderi. Prin urmare, Comisia ar fi trebuit să determine cuantumul amenzii în sensul de a corespunde cu capacitatea sa economică efectivă care, având în vedere cifra sa de afaceri limitată și lipsa activității sale economice, era (și este în continuare) inexistentă. Această situație ar fi trebuit să determine doar sancționarea Nedri.

104 Comisia contestă această argumentație.

– Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe faptul că în sarcina Hit Groep s-a stabilit în mod eronat răspunderea pentru încălcarea săvârșită de Nedri

105 Răspunderea solidară a Hit Groep a fost reținută pentru încălcarea săvârșită de Nedri în perioada încălcării cuprinsă între 1 ianuarie 1998 și 17 ianuarie 2002.

106 Hit Groep susține însă că Comisia nu s-a exprimat în legătură cu perioada cuprinsă între 1 mai 1987 și 1 mai 1994, în care, de asemenea, a deținut integral capitalul filialei sale. În ceea ce privește perioada cuprinsă între 1 mai 1994 și 31 decembrie 1997, Comisia a considerat că nu dispunea de dovada exercitării unei influențe decisive asupra Nedri.

107 Hit Groep apreciază, în esență, că, în cadrul procedurii administrative, a demonstrat totuși că răsturnase prezumția potrivit căreia o societate-mamă care deține integral capitalul unei filiale care a săvârșit încălcarea exercită o influență decisivă asupra comportamentului filialei sale.

108 Aceasta amintește că, în perioada cuprinsă între 1 ianuarie 1998 și 17 ianuarie 2002, a fost un holding financiar (societate de participație).

109 Reclamanta consideră că natura unui astfel de holding, modul său de funcționare și întinderea participațiilor sale au ca efect faptul că o asemenea persoană juridică nu poate fi considerată că exercită o influență decisivă asupra unei filiale, chiar dacă deține o participație integrală la aceasta, cu excepția cazului în care Comisia dovedește situația opusă.

110 Hit Groep reține, în această privință, în primul rând, că Comisia se întemeiază pe instrucțiuni (directie-instructie) din luna mai 1994. Or, aceste instrucțiuni sunt anterioare cu 4 ani față de perioada în privința căreia Comisia a considerat că exercitarea unei influențe decisive este demonstrată. În plus, Hit Groep apreciază, în esență, că aceste instrucțiuni nu privesc gestionarea zilnică și nici politica comercială a filialei și că nu reprezintă mai mult decât simpla exercitare a drepturilor pe care legea și statutul i le conferă unui holding, în calitate de acționar. În sfârșit, în opinia Hit Groep, atât Nedri, cât și ea personal au susținut că statutul acestor instrucțiuni nu era clar, iar Nedri, în pofida afirmațiilor sale în această privință, nu a conferit acestor instrucțiuni sensul pe care i l-a dat Comisia.

111 În al doilea rând, Hit Groep arată că Comisia se întemeiază pe existența unui grup director care se reunea de aproximativ 5 ori pe an. Reclamanta contestă că a admis că, în cadrul acestui grup, erau dezbătute desfășurarea generală a afacerilor și alte chestiuni importante. Aceasta susține că dispunea doar de doi angajați, în timp ce numărul participărilor sale se ridica la 11 în anul 1994 și ajunsese până la 26 în anul 2001. Hit Groep consideră că, în asemenea condiții, Comisia nu se putea limita să

arate că exercita o influență decisivă fără a formula alte precizări în această privință, chiar dacă, într-adevăr, adresa solicitări Nedri să o informeze despre desfășurarea generală a afacerilor și despre subiecte care îi prezentau interes. Hit Groep consideră că Comisia nu prezintă nici motivarea, nici dovada întinderii acțiunii comune în cadrul grupului director.

112 În al treilea rând, reclamanta arată că Comisia se întemeiază pe o declarație incriminatoare a Nedri, care ar fi afirmat că, în reuniunile grupului director, erau discutate toate aspectele comerciale. Reclamanta consideră că a furnizat deja explicații în legătură cu această chestiune în cadrul procedurii administrative și că aceste declarații sunt doar declarații ale unei părți implicate în încălcare, fără a fi susținute de probe scrise sau de declarații ale terților.

113 Dimpotrivă, Hit Groep consideră că din desfășurarea afacerilor rezultă că nu a exercitat o influență asupra filialei sale. Astfel, în esență, consideră că Nedri a început să participe la încălcare în anul 1984, și anume, cu 14 ani înainte de a fi fost considerată că a exercitat o influență decisivă asupra sa, și că Nedri și-a continuat participarea până în toamna anului 2002, în timp ce reclamanta cedase această filială. În opinia sa, caracterul autonom al comportamentului Nedri este, în acest mod, demonstrat.

114 În sfârșit, reclamanta consideră, în esență, că sunt neîntemeiate afirmațiile Comisiei potrivit cărora era activă și în sectorul oțelului și că, prin urmare, activitățile Nedri erau asociate propriului domeniu de activitate. Reclamanta arată că niciodată Comisia nu a susținut că era la curent cu încălcarea săvârșită de Nedri și că, personal, a negat întotdeauna că a avut cunoștință despre această încălcare, ceea ce determină nepertinența afirmațiilor Comisiei potrivit cărora a desfășurat activități în sectorul oțelului, care, în orice caz, nu priveau sectorul OPC.

115 Comisia contestă această argumentație.

Aprecierea Tribunalului

116 Trebuie să se examineze succesiv al treilea motiv, iar în continuare, primul și al doilea motiv.

– Evocarea principiilor

117 Potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunea de întreprindere desemnează orice entitate care exercită o activitate economică, independent de statutul juridic al acestei entități și de modul său de finanțare. Cu privire la acest aspect, Curtea a precizat, pe de o parte, că noțiunea de întreprindere, plasată în acest context, trebuie să fie înțeleasă în sensul că desemnează o unitate economică, chiar dacă din punct de vedere juridic această unitate economică este constituită din mai multe persoane fizice sau juridice, și, pe de altă parte, că, în cazul în care o astfel de entitate economică încalcă normele de concurență, îi revine răspunderea pentru această încălcare, potrivit principiului răspunderii personale (a se vedea Hotărârea din 29 septembrie 2011, Elf Aquitaine/Comisia, C-521/09 P, Rep., EU:C:2011:620, punctul 53 și jurisprudența citată).

118 Tot dintr-o jurisprudență constantă rezultă că un comportament al unei filiale poate fi imputat societății-mamă în special atunci când, deși are personalitate juridică distinctă, această filială nu își decide în mod autonom comportamentul pe piață, ci aplică, în esență, instrucțiunile care îi sunt date de societatea-mamă având în vedere mai ales legăturile economice, organizatorice și juridice care unesc cele două entități juridice (a se vedea Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 117 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 54 și jurisprudența citată).

119 Astfel, într-un asemenea caz, întrucât societatea-mamă și filiala sa fac parte din aceeași unitate economică și, prin urmare, formează o singură întreprindere în sensul articolului 101 TFUE, Comisia poate să adreseze o decizie prin care să impună amenzi societății-mamă fără să fie necesară stabilirea

implicării personale a acesteia din urmă în cadrul încălcării (a se vedea Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 117 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 55 și jurisprudența citată). Cu alte cuvinte, nu neapărat o relație de instigare privind încălcarea între societatea-mamă și filiala sa, nici, cu atât mai puțin, o implicare a celei dintâi în acea încălcare, ci faptul că respectivele societăți constituie o singură întreprindere în sensul articolului 101 TFUE permite Comisiei să adreseze societății-mamă decizia prin care se aplică amenzi (Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 117 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 88).

120 În plus, Curtea a precizat că, în cazul specific în care o societate-mamă deține integral capitalul filialei sale care a săvârșit o încălcare a normelor de concurență ale Uniunii, pe de o parte, această societate-mamă poate exercita o influență decisivă asupra comportamentului acestei filiale și, pe de altă parte, există o prezumție refragabilă potrivit căreia societatea-mamă respectivă exercită în mod efectiv o astfel de influență (denumită în continuare „prezumția exercitării efective a unei influențe decisive”) (a se vedea Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 117 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 56 și jurisprudența citată).

121 Prezumția exercitării efective a unei influențe decisive urmărește în special să asigure un echilibru între, pe de o parte, importanța obiectivului de a sancționa comportamentele contrare normelor de concurență, în special articolului 101 TFUE, și de a preveni repetarea acestora și, pe de altă parte, importanța cerințelor anumitor principii generale ale dreptului Uniunii precum, printre altele, principiul prezumției de nevinovăție, principiul caracterului personal al pedepselor și principiul securității juridice, precum și dreptul la apărare, inclusiv principiul egalității armelor. Acesta este motivul pentru care prezumția este refragabilă (Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 117 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 59). Rezultă că o asemenea prezumție este proporțională cu scopul legitim urmărit (Hotărârea din 18 iulie 2013, Schindler Holding și alții/Comisia, C-501/11 P, Rep., EU:C:2013:522, punctul 108).

122 Este suficient să se dovedească de către Comisie că întregul capital al unei filiale este deținut de societatea-mamă a acesteia pentru a prezuma că aceasta din urmă exercită efectiv o influență decisivă asupra politicii comerciale a acestei filiale. Prin urmare, Comisia va fi în măsură să considere societatea-mamă ca fiind obligată în solidar la plata amenzii aplicate filialei sale, cu excepția cazului în care această societate-mamă, căreia îi revine obligația de a răsturna această prezumție, prezintă elemente de probă suficiente de natură să demonstreze că filiala sa se comportă în mod autonom pe piață (a se vedea Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 117 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 57 și jurisprudența citată).

123 Trebuie precizat că, deși, în jurisprudența sa, Curtea a amintit, în afara deținerii integrale a capitalului filialei, alte împrejurări precum necontestarea influenței exercitate de societatea-mamă asupra politicii comerciale a filialei sale și reprezentarea comună a celor două societăți pe parcursul procedurii administrative, nu este mai puțin adevărat că asemenea împrejurări nu au fost evidențiate de Curte în scopul de a condiționa aplicarea prezumției prezentării de indicii suplimentare referitoare la exercitarea efectivă a unei asemenea influențe de către societatea-mamă. Cu alte cuvinte, Comisia nu este obligată, pentru a determina aplicarea prezumției exercitării efective a unei influențe decisive într-un anumit caz, să prezinte indicii suplimentare în raport cu cele care demonstrează aplicabilitatea și funcționarea acestei prezumții (a se vedea în acest sens Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 117 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 80 și jurisprudența citată).

124 În plus, prezumția exercitării efective a unei influențe decisive se bazează pe constatarea că, în afara împrejurărilor cu totul excepționale, o societate care deține în totalitate capitalul unei filiale poate, având în vedere numai această participație la capital, să exercite o influență decisivă asupra comportamentului acestei filiale, iar lipsa exercitării efective a acestei capacități de influențare poate în mod normal să fie căutată cel mai eficient în sfera entităților împotriva cărora operează prezumția. În

aceste condiții, dacă ar fi suficient ca o parte interesată să răstoarne prezumția respectivă prin simple afirmații nedovedite, aceasta și-ar pierde în mare parte utilitatea (Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 117 de mai sus, EU:C:2011:620, punctele 60 și 61).

125 Reiese dintr-o jurisprudență constantă că unica împrejurare că societatea-mamă este un holding nu poate fi suficientă pentru a exclude situația în care a exercitat o influență decisivă asupra filialei respective. Astfel, în contextul unui grup de societăți, un holding, care coordonează în special investițiile financiare din cadrul grupului, este o societate care are vocația să regrupeze participații în societăți diferite și are drept funcție asigurarea unității de conducere, în special prin intermediul acestui control bugetar (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 octombrie 2008, Schunk și Schunk Kohlenstoff-Technik/Comisia, T-69/04, Rep., EU:T:2008:415, punctul 63, Hotărârea din 13 iulie 2011, Shell Petroleum și alții/Comisia, T-38/07, Rep., EU:T:2011:355, punctul 70 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 29 iunie 2012, E.ON Ruhrgas și E.ON/Comisia, T-360/09, Rep., EU:T:2012:332, punctul 283).

126 Pe de altă parte, pentru a aprecia dacă o filială își stabilește în mod autonom comportamentul pe piață, trebuie să se ia în considerare ansamblul elementelor relevante referitoare la legăturile economice, organizatorice și juridice care unesc această filială de societatea-mamă, legături care pot varia în funcție de fiecare caz în parte și, în consecință, nu pot face obiectul unei enumerări exhaustive (Hotărârea din 10 septembrie 2009, Akzo Nobel și alții/Comisia, C-97/08 P, Rep., EU:C:2009:536, punctul 74).

127 Această apreciere nu trebuie să se limiteze la elementele care se raportează la politica comercială *stricto sensu* a filialei precum strategia de distribuție sau privind prețurile. În special, prezumția referitoare la exercitarea efectivă a unei influențe decisive nu poate fi răsturnată prin simpla demonstrare a faptului că filiala este cea care gestionează aceste aspecte specifice ale politicii sale comerciale fără a primi instrucțiuni în această privință (a se vedea Hotărârea din 16 iunie 2011, FMC/Comisia, T-197/06, Rep., EU:T:2011:282, punctul 105 și jurisprudența citată).

128 De asemenea, având în vedere că autonomia filialei nu se apreciază numai în raport cu aspectele gestiunii operaționale ale întreprinderii, faptul că filiala nu a aplicat niciodată, în favoarea societății-mamă, o politică specifică de informare pe piața relevantă nu poate fi suficient în vederea demonstrării autonomiei sale (Hotărârea FMC/Comisia, punctul 127 de mai sus, EU:T:2011:282, punctul 145).

129 În plus, faptul că din înscrisurile de la dosar nu reiese că societatea-mamă a dat instrucțiuni filialei sale nu poate dovedi că astfel de instrucțiuni nu au existat (a se vedea Hotărârea din 7 iunie 2011, Arkema France și alții/Comisia, T-217/06, Rep., EU:T:2011:251, punctul 118 și jurisprudența citată).

130 Mai mult, imputarea comportamentului ilicit al unei filiale societății-mamă a acesteia nu necesită dovada că societatea-mamă influențează politica filialei sale în domeniul specific care a făcut obiectul încălcării (Hotărârea Shell Petroleum și alții/Comisia, punctul 125 de mai sus, EU:T:2011:355, punctul 70, și Hotărârea din 13 iulie 2011, Eni/Comisia, T-39/07, Rep., EU:T:2011:356, punctul 97).

131 O societate-mamă poate, în plus, să fie considerată răspunzătoare pentru o încălcare săvârșită de o filială chiar și atunci când există un număr mare de societăți operaționale într-un grup (Hotărârea din 20 aprilie 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, T-305/94-T-307/94, T-313/94-T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 și T-335/94, Rec., EU:T:1999:80, punctul 989, și Hotărârea din 27 septembrie 2012, Shell Petroleum și alții/Comisia, T-343/06, Rep., EU:T:2012:478, punctul 52).

132 Pe de altă, potrivit unei jurisprudențe constante, motivarea impusă de articolul 296 TFUE trebuie să fie adaptată naturii actului în cauză și să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de temeiurile

măsurii luate, iar instanței competente să își exercite controlul. Cerința motivării trebuie apreciată în funcție de împrejurările cauzei, în special de conținutul actului, de natura motivelor invocate și de interesul destinatarilor sau al altor persoane vizate în mod direct și individual de actul respectiv de a primi explicații. Nu este obligatoriu ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente, având în vedere că problema dacă motivarea unui act respectă condițiile impuse de articolul 296 TFUE trebuie să fie apreciată nu numai prin prisma modului de redactare, ci și în raport cu contextul său, precum și cu ansamblul normelor juridice care reglementează materia respectivă (Hotărârea din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink's France, C-367/95 P, Rec., EU:C:1998:154, punctul 63, Hotărârea din 30 septembrie 2003, Germania/Comisia, C-301/96, Rec., EU:C:2003:509, punctul 87, și Hotărârea din 22 iunie 2004, Portugalia/Comisia, C-42/01, Rec., EU:C:2004:379, punctul 66).

133 În ceea ce privește principiul proporționalității, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței Curții, acesta impune ca actele instituțiilor Uniunii să nu depășească limitele a ceea ce este adecvat și necesar pentru realizarea obiectivelor legitime urmărite de reglementarea în cauză, înțelegându-se că, atunci când este posibilă alegerea dintre mai multe măsuri adecvate, trebuie să se recurgă la cea mai puțin constrângătoare și că inconvenientele cauzate nu trebuie să fie disproporționate în raport cu scopurile vizate (a se vedea Hotărârea din 17 octombrie 2013, Schaible, C-101/12, Rep., EU:C:2013:661, punctul 29 și jurisprudența citată).

– Cu privire la temeinicia celui de al treilea motiv

134 Hit Groep, care nu contestă că deținea integral capitalul filialei sale Nedri, susține, în esență, că, întrucât este un holding, deținerea integrală a capitalului unei filiale nu permitea Comisiei să considere că ar fi exercitat o influență decisivă asupra filialei respective.

135 Astfel, Comisia ar avea obligația să facă dovada unei asemenea influențe, dovadă pe care nu a produs-o, elementele suplimentare pe care s-a întemeiat nefăcând posibilă ajungerea la o asemenea concluzie.

136 Reclamanta arată că, în schimb, în ceea ce o privește, a răsturnat prezumția exercitării efective a unei influențe decisive.

137 Această argumentație trebuie însă respinsă.

138 Din moment ce Hit Groep deținea integral capitalul filialei sale în perioada încălcării reținută în privința sa, Comisia avea dreptul să invoce prezumția exercitării efective a unei influențe decisive și nu avea obligația să furnizeze alte elemente de probă în această privință (a se vedea Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 117 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 63 și jurisprudența citată).

139 Rezultă că nepertinența elementelor de probă suplimentare invocate de Comisie (și anume, instrucțiunile din luna mai 1994, existența și incidența grupului director, precum și declarațiile date de Nedri), chiar dacă se presupune că ar fi demonstrată, în orice caz nu ar produce niciun efect asupra răspunderii reclamantei, din moment ce prezumția exercitării efective a unei influențe decisive este suficientă pentru a determina răspunderea Hit Groep, cu excepția cazului în care aceasta este în măsură să răstoarne prezumția respectivă, prezumție pe care însă nu a răsturnat-o.

140 Astfel, faptul că Hit Groep este un holding, chiar neoperațional, nu este suficient pentru a înlătura prezumția exercitării efective a unei influențe decisive (a se vedea în acest sens Hotărârea Schunk și Schunk Kohlenstoff-Technik/Comisia, punctul 125 de mai sus, EU:T:2008:415, punctul 63, Hotărârea Shell Petroleum și alții/Comisia, punctul 125 de mai sus, EU:T:2011:355, punctul 70 și jurisprudența citată, și Hotărârea E.ON Ruhrgas și E.ON/Comisia, punctul 125 de mai sus, EU:T:2012:332, punctul 283) și nu determină nicio răsturnare a sarcinii probei, după cum Hit Groep susține în mod eronat.

141 În această privință, faptul că societatea-mamă s-a limitat să își gestioneze participațiile, având în vedere natura socială și obiectul statutar ale acesteia, este irelevant (a se vedea în acest sens Hotărârea Schunk și Schunk Kohlenstoff-Technik/Comisia, punctul 125 de mai sus, EU:T:2008:415, punctul 70, și Hotărârea FMC/Comisia, punctul 127 de mai sus, EU:T:2011:282, punctul 130). În plus, imputarea comportamentului ilicit al Nedri societății-mamă a acesteia nu necesită dovedirea faptului că Hit Groep a influențat politica filialei sale în domeniul specific care a făcut obiectul încălcării (a se vedea în acest sens Hotărârea Shell Petroleum și alții/Comisia, punctul 125 de mai sus, EU:T:2011:355, punctul 70, și Hotărârea Eni/Comisia, punctul 130 de mai sus, EU:T:2011:356, punctul 97).

142 Rezultă că nici faptul că societatea-mamă nu a fost ea însăși activă în sectorul OPC nu este suficient pentru a răsturna prezumția exercitării efective a unei influențe decisive, ceea ce determină înlăturarea argumentației Hit Groep cu privire la acest subiect.

143 Pe de altă parte, argumentația Hit Groep, potrivit căreia din desfășurarea afacerilor ar rezulta că nu avea influență asupra filialei sale, trebuie de asemenea să fie respinsă.

144 Astfel, prezumția exercitării efective a unei influențe decisive nu poate fi răsturnată doar prin demonstrarea faptului că Nedri și-a gestionat politica comercială *stricto sensu*, precum strategia de distribuție sau în materia prețurilor, fără a primi instrucțiuni din partea Hit Groep în această privință. Rezultă că autonomia filialei nu poate fi stabilită nici prin simpla demonstrare a faptului că a gestionat în mod autonom aspecte specifice ale politicii sale referitoare la comercializarea produselor vizate de încălcare.

145 De asemenea, întrucât autonomia Nedri nu se apreciază numai în raport cu aspectele gestiunii operaționale a întreprinderii, faptul că filiala nu a aplicat niciodată, în favoarea societății-mamă a acesteia, o politică de informare specifică în legătură cu piața relevantă nu poate fi suficient pentru a demonstra autonomia acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea FMC/Comisia, punctul 127 de mai sus, EU:T:2011:282, punctul 105 și următoarele și jurisprudența citată).

146 În consecință, niciunul dintre elementele invocate de Hit Groep nu este de natură să determine răsturnarea prezumției exercitării efective a unei influențe decisive, iar al treilea motiv trebuie respins.

– Cu privire la temeinicia primului și a celui de al doilea motiv

147 Din moment ce, potrivit jurisprudenței constante a Curții, amintită la punctul 119 de mai sus, nu este necesară demonstrarea implicării personale a societății-mamă în încălcare pentru a-i fi adresată o decizie prin care i se impune o amendă din cauza săvârșirii încălcării respective, argumentația Hit Groep, care constă în a susține că nu îi poate fi imputată încălcarea întrucât nu este nici autor, nici coautor al acesteia, nu poate fi admisă.

148 De altfel, în acest cadru, Comisia nu trebuia să motiveze în mod specific decizia atacată în ceea ce privește imputarea încălcării în sarcina Hit Groep, în calitatea sa de societate-mamă a Nedri.

149 În consecință, primul motiv trebuie respins în totalitate.

150 În ceea ce privește al doilea motiv, trebuie amintit că, în scopul aplicării eficiente a normelor de concurență, poate fi necesară imputarea în mod excepțional a unei înțelegeri noului operator al întreprinderii implicate, iar nu operatorului inițial al acesteia, în ipoteza în care noul operator poate fi efectiv considerat succesor al operatorului inițial, cu alte cuvinte, dacă exploatează în continuare întreprinderea implicată în înțelegere (a se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Kokott prezentate în cauza ETI și alții, punctul 98 de mai sus, EU:C:2007:404, punctele 75 și 76). Astfel, dacă nu ar fi prevăzută nicio altă posibilitate de aplicare a sancțiunii unei alte entități decât cea care a

săvârșit încălcarea, întreprinderile ar putea eluda sancțiunile prin simplul fapt al modificării identității lor în urma unor restructurări, a unor cesiuni sau a altor schimbări juridice sau organizatorice (a se vedea în acest sens Hotărârea ETI și alții, punctul 98 de mai sus, EU:C:2007:775, punctul 41).

151 Astfel, Curtea a considerat că criteriul denumit „al continuității economice” se aplică numai în cazul în care persoana juridică responsabilă de exploatarea întreprinderii ar fi încetat să mai existe din punct de vedere juridic după săvârșirea încălcării (Hotărârea din 8 iulie 1999, Comisia/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Rec., EU:C:1999:356, punctul 145, și Hotărârea din 20 martie 2002, HFB și alții/Comisia, T-9/99, Rec., EU:T:2002:70, punctul 104) sau, în cazul restructurărilor interne ale unei întreprinderi, atunci când operatorul inițial nu încetează neapărat să existe din punct de vedere juridic, însă nu mai exercită o activitate economică pe piața relevantă și având în vedere legăturile structurale dintre operatorul inițial și noul operator al întreprinderii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., EU:C:2004:6, punctul 359, și Hotărârea ETI și alții, punctul 117 de mai sus, EU:C:2007:775, punctul 41).

152 Totuși, trebuie să se constate, astfel cum observă Comisia, că Hit Groep nu se regăsește în niciunul dintre exemplele avute în vedere de Curte.

153 Astfel, nici Nedri, nici Hit Groep nu și-au încetat existența – chiar dacă nu mai fac parte din același grup – și nici nu a avut loc o restructurare internă în cadrul căreia Hit Groep ar avea legături structurale cu cesionarul.

154 Rezultă că criteriul continuității economice care ar justifica imputarea încălcării doar filialei nu este aplicabil în speță și că Hit Groep nu se poate prevala de această jurisprudență pentru a se opune stabilirii în sarcina sa a răspunderii solidare pentru încălcarea săvârșită de Nedri, la momentul la care o controla integral.

155 Pe de altă parte, Comisia amintește în mod întemeiat că sancțiunea încălcărilor aduse dreptului concurenței și amenda aferentă acesteia au atât un efect disuasiv, cât și un efect represiv și că sancțiunea continuă să se aplice societății-mamă chiar dacă, desigur, aceasta și-a limitat activitatea economică precum în speță, însă a păstrat o existență juridică care permite încă sancționarea sa.

156 Așadar, argumentația Hit Groep referitoare la ineficacitatea sancțiunii pronunțate în privința sa nu poate fi admisă. Faptul de a sancționa Hit Groep nu este nicidecum disproporționat în sine și nici contrar obiectivului articolului 101 TFUE.

157 În sfârșit, potrivit reclamantei, din Hotărârea din 24 martie 2011, Pegler/Comisia (T-386/06, Rep., EU:T:2011:115), reiese că Comisia nu poate stabili cuantumul amenzii aplicate unei filiale pe baza cifrei de afaceri a fostei sale societăți-mamă dacă, la momentul adoptării deciziei, întreprinderea a fost divizată, din moment ce cifra de afaceri a fostei societăți-mamă nu mai reflectă capacitatea economică efectivă a acestei întreprinderi.

158 În opinia Hit Groep, rezultă că Comisia ar fi trebuit să stabilească cuantumul amenzii în sensul de a-i asigura concordanța cu capacitatea economică efectivă a reclamantei, care, dată fiind cifra sa de afaceri limitată și lipsa activității sale economice la momentul adoptării deciziei atacate, era inexistentă, împrejurare care ar fi trebuit să determine astfel Comisia să sancționeze numai Nedri.

159 Această argumentație – în privința căreia trebuie să se arate că a fost dezvoltată ca atare pentru prima dată doar în stadiul replicii (punctul 2.14) – nu poate fi însă admisă.

160 Pe de o parte, punctul 133 din Hotărârea Pegler/Comisia, punctul 157 de mai sus (EU:T:2011:115), la care se referă reclamanta, are în vedere o situație de fapt și de drept diferită de cea a Nedri și a Hit Groep. Astfel, acesta privește aplicarea celui de al patrulea și al celui de al cincilea paragraf ale

punctului 1.A din Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69), referitoare la majorarea amenzilor în scop de descurajare.

161 Pe de altă parte, desigur, potrivit jurisprudenței, numai dacă se dovedește că mai mulți destinatari ai deciziei prin care este aplicată amenda constituie și la data adoptării acestei decizii întreprinderea, în sensul entității economice răspunzătoare pentru încălcarea sancționată, plafonul poate fi calculat pe baza cifrei de afaceri totale a acestei întreprinderi, cu alte cuvinte, a tuturor componentelor sale cumulate. În schimb, dacă această unitate economică a dispărut între timp, fiecare destinatar al deciziei are dreptul de a i se aplica în mod individual plafonul în cauză (Hotărârea din 15 iunie 2005, Tokai Carbon și alții/Comisia, T-71/03, T-74/03, T-87/03 și T-91/03, EU:T:2005:220, punctul 390).

162 Cu toate acestea, Comisia a calculat plafonul de 10 % doar pe baza cifrei de afaceri a Hit Groep, fără ca aceasta să mai constituie cu Nedri o întreprindere la momentul la care a fost adoptată decizia atacată.

163 În măsura în care reclamanta intenționează să conteste prin argumentația sa anul de referință luat în considerare de Comisie, trebuie să se constate că aceasta se suprapune cu primul aspect al celui de al patrulea motiv, care privește, în esență, aceeași chestiune și la care se face trimitere.

164 În consecință, această critică trebuie respinsă ca neîntemeiată, fără a fi necesară pronunțarea asupra admisibilității sale.

165 Prin urmare, al doilea motiv trebuie respins în totalitate.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe diverse erori cuprinse în elementele luate în considerare pentru stabilirea cuantumului amenzii aplicate Hit Groep

Cu privire la primul aspect, întemeiat pe faptul că Comisia a încălcat articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, precum și principiile proporționalității și bunei administrări, prin luarea în considerare eronată a cifrei de afaceri a Hit Groep din anul 2003

– Argumentele părților

166 Hit Groep susține, în esență, că Comisia s-a întemeiat în mod eronat pe jurisprudența izvorâtă din Hotărârea din 7 iunie 2007, Britannia Alloys & Chemicals/Comisia (C-76/06 P, Rep., EU:C:2007:326), care are în vedere situația în care întreprinderea nu a desfășurat nicio activitate și nu a realizat nicio cifră de afaceri în cursul exercițiului precedent adoptării deciziei atacate, pentru a reține în cazul său cifra de afaceri din anul 2003, care era, în privința acestui exercițiu, de 69 345 000 de euro, iar nu cifra de afaceri pe care a realizat-o în anul 2009, care era de 152 257 de euro.

167 Hit Groep consideră că, în această privință, trebuie să se țină seama de natura sa de holding, a cărui activitate normală constă în dobândirea de participații, în deținerea acestora, în perceperea de dobânzi și în vânzarea acestor participații. În acest sens, situația sa ar fi diferită de cea din cauza în care a fost pronunțată Hotărârea Britannia Alloys & Chemicals/Comisia, punctul 166 de mai sus (EU:C:2007:326), în care întreprinderea nu era un holding, ci o întreprindere operațională.

168 În opinia reclamantei, cifra de afaceri a unui holding evoluează, astfel, în paralel cu activitatea sa financiară, iar menținerea unei rezerve financiare relativ limitate și a unei cifre de afaceri minime în ani succesivi trebuie considerată o exercitare normală a activităților unui holding.

169 Hit Groep precizează că situația sa se diferențiază și de cea din cauza în care a fost pronunțată Hotărârea Britannia Alloys & Chemicals/Comisia, punctul 166 de mai sus (EU:C:2007:326), întrucât, spre deosebire de această din urmă cauză, în privința sa este vorba despre o perioadă de aproape 7 ani în care a avut o activitate, desigur, încetinită, dar care trebuie considerată însă o activitate normală.

170 În consecință, Comisia s-ar fi îndepărtat în mod eronat de articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003.

171 În plus, în opinia sa, din Hotărârea Britannia Alloys & Chemicals/Comisia, punctul 166 de mai sus (EU:C:2007:326), rezultă că scopul plafonului de 10 % prevăzut la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 este de a evita ca amenda să fie disproporționată în raport cu importanța întreprinderii și presupune ca întreprinderea în cauză să fie angajată într-o activitate comercială la data la care îi este aplicată amenda.

172 Potrivit Hit Groep, rezultă că Comisia ar fi trebuit să verifice caracterul proporțional al amenzii, omițând însă a proceda astfel, în pofida faptului că dispunea de toate elementele de probă necesare în acest scop, încălcând principiile proporționalității și bunei administrări.

173 Comisia contestă această argumentație.

– Aprecierea Tribunalului

174 Potrivit articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, Comisia poate aplica, prin decizie, amenzi întreprinderilor și asocierilor de întreprinderi atunci când, în mod intenționat sau din neglijență, acestea săvârșesc o încălcare a dispozițiilor articolului 101 TFUE sau ale articolului 102 TFUE. Pentru fiecare întreprindere și asociere de întreprinderi care participă la încălcare, amenda nu depășește 10 % din cifra de afaceri totală din exercițiul financiar precedent.

175 Curtea a precizat că plafonul privind cifra de afaceri prevăzut la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003 are drept scop să evite ca amenzile aplicate de Comisie să fie disproporționate în raport cu importanța întreprinderii în cauză (Hotărârea Britannia Alloys & Chemicals/Comisia, punctul 166 de mai sus, EU:C:2007:326, punctul 24).

176 Este vorba, așadar, de o limită superioară, aplicabilă uniform tuturor întreprinderilor și exprimată în funcție de dimensiunea fiecăreia dintre acestea, care are un obiectiv distinct și autonom în raport cu cel al criteriilor privind gravitatea și durata încălcării. Singura sa consecință posibilă este reducerea cuantumului amenzii calculat pe baza acestor criterii până la nivelul maxim autorizat. Aplicarea acestuia presupune că întreprinderea în cauză nu plătește toată amenda care ar fi, în principiu, datorată pe baza unei aprecieri întemeiate pe criteriile respective (Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., EU:C:2005:408, punctele 281-283).

177 Cu alte cuvinte, obiectivul urmărit prin stabilirea, la articolul 23 alineatul (2), a unui plafon de 10 % din cifra de afaceri a fiecărei întreprinderi care a participat la încălcare este, printre altele, de a evita ca aplicarea unei amenzi într-un cuantum superior acestui plafon să depășească capacitatea de plată a întreprinderii la data la care aceasta este recunoscută ca fiind răspunzătoare pentru încălcare sau i se aplică de către Comisie o sancțiune pecuniară (Hotărârea din 4 septembrie 2014, YKK și alții/Comisia, C-408/12 P, Rep., EU:C:2014:2153, punctul 63).

178 În ceea ce privește „exercițiul financiar precedent” în sensul articolului 23 alineatul (2) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 1/2003, acesta vizează, în principiu, ultimul exercițiu complet de activitate al întreprinderii în cauză la data adoptării deciziei (Hotărârea din 28 aprilie 2010,

Gütermann și Zwicky/Comisia, T-456/05 și T-457/05, Rep., EU:T:2010:168, punctul 80; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea Britannia Alloys & Chemicals/Comisia, punctul 166 de mai sus, EU:C:2007:326, punctul 32).

179 Atât din obiectivele sistemului în care se înscrie articolul 23 alineatul (2) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 1/2003, cât și din jurisprudența citată la punctul 166 de mai sus rezultă că aplicarea plafonului de 10 % presupune astfel, pe de o parte, cunoașterea de către Comisie a cifrei de afaceri pentru ultimul exercițiu financiar care precedă data adoptării deciziei și, pe de altă parte, ca aceste date să reprezinte un exercițiu complet de activitate economică normală într-o perioadă de 12 luni (Hotărârea din 29 noiembrie 2005, Britannia Alloys & Chemicals/Comisia, T-33/02, Rec., EU:T:2005:428, punctul 38, și Hotărârea Gütermann și Zwicky/Comisia, punctul 178 de mai sus, EU:T:2010:168, punctul 95).

180 Deși, din Hotărârea Britannia Alloys & Chemicals/Comisia, punctul 166 de mai sus (EU:C:2007:326, punctul 32), reiese că, în vederea calculării plafonului amenzii prevăzute la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, Comisia trebuie, în principiu, să ia în considerare cifra de afaceri realizată de întreprinderea în cauză în ultimul exercițiu complet la data adoptării deciziei prin care este aplicată amenda, rezultă totuși din contextul și din obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte dispoziția menționată că, atunci când cifra de afaceri a exercițiului financiar care precede adoptarea deciziei Comisiei nu reprezintă un exercițiu complet de activitate economică normală într-o perioadă de 12 luni și, astfel, nu dă nicio informație utilă cu privire la situația economică reală a întreprinderii în cauză și cu privire la nivelul adecvat al amenzii care trebuie să îi fie aplicată, această cifră de afaceri nu poate fi luată în considerare în vederea stabilirii plafonului amenzii. În această din urmă ipoteză, care se va produce doar în împrejurări excepționale, Comisia are obligația să se refere, în vederea calculării plafonului amenzii, la ultimul exercițiu financiar complet care reflectă un an complet de activitate economică normală (Hotărârea din 12 decembrie 2012, 1. garantovaná/Comisia, T-392/09, EU:T:2012:674, punctul 86, confirmată în recurs prin Hotărârea din 15 mai 2014, 1. garantovaná/Comisia, C-90/13 P, EU:C:2014:326).

181 În speță, este cert că, în luna septembrie 2009, în răspunsul la o întrebare adresată de Comisie, Hit Groep a informat-o că cesionase Nedri la 17 ianuarie 2002 și toate celelalte participații ale sale la 1 noiembrie 2004 și că, drept urmare a acestui fapt, și-a încetat toate activitățile operaționale cu începere de la această din urmă dată (anexa A 13 la cererea introductivă, p. 223 și 224). Pe de altă parte, Hit Groep i-a comunicat cifra sa de afaceri pe anii 2003 și 2004.

182 Având în vedere jurisprudența amintită la punctele 179 și 168 de mai sus, trebuie, așadar, să se considere că, fără a săvârși o eroare, Comisia a apreciat că, întrucât cifra de afaceri aferentă exercițiului financiar al anului 2009 nu dădea nicio informație utilă cu privire la situația economică reală a întreprinderii în cauză, în vederea calculării plafonului de 10 % prevăzut la articolul 23 alineatul (2) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 1/2003, era necesară raportarea la cifra de afaceri din anul 2003, în cursul căruia a intervenit ultimul exercițiu complet de activitate economică normală a întreprinderii într-o perioadă de 12 luni.

183 În rest, trebuie înlăturate afirmațiile reclamantei referitoare la statutul acesteia de holding și la faptul că menținerea unei rezerve financiare relativ limitate și a unei cifre de afaceri minime într-un interval de mai mulți ani (2005-2009) poate fi considerat exercițiu normal de activități ale unui holding, ceea ce ar justifica raportarea la cifra sa de afaceri din anul 2009.

184 Astfel, aceste afirmații contrazic propriile declarații ale reclamantei referitoare la încetarea activităților sale operaționale în anul 2004, care confirmă, în realitate, că „ultimul exercițiu complet de activitate economică normală” a întreprinderii într-o perioadă de 12 luni a intervenit efectiv în anul 2003, iar nu în anul 2009.

185 Mai mult, reclamanta amintește că activitatea normală a unui holding constă în dobândirea de participații, în deținerea acestora, în perceperea de dobânzi și în vânzarea acestor participații. Or, trebuie să se constate că reclamanta a vândut toate participațiile în anul 2004 și că, ulterior, s-a limitat, potrivit propriilor declarații, să mențină o rezervă financiară limitată și o cifră de afaceri minimă, elemente care nu pot fi suficiente pentru a constitui o probă concludentă a existenței unei activități economice normale a societății respective (a se vedea în acest sens Hotărârea Britannia Alloys & Chemicals/Comisia, punctul 179 de mai sus, EU:T:2005:428, punctul 48 și următoarele, și Hotărârea Gütermann și Zwicky/Comisia, punctul 178 de mai sus, EU:T:2010:168, punctul 102).

186 În consecință, Comisia nu a încălcat dispozițiile articolului 23 alineatul (2) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 1/2003, astfel cum a fost interpretat de Curte.

187 Rezultă că, prin faptul că s-a raportat la exercițiul financiar 2003 în vederea calculării plafonului de 10 % stabilit la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, Comisia nu a încălcat nici principiul proporționalității, nici pe cel al bunei administrări, din moment ce a luat în considerare, astfel cum avea obligația, ultimul exercițiu complet de activitate economică normală al reclamantei într-o perioadă de 12 luni.

188 Prin urmare, primul aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins.

Cu privire la al doilea aspect, în sensul că Hit Groep ar fi trebuit să beneficieze de reducerea acordată Nedri în temeiul Comunicării privind clemența

– Argumentele părților

189 Hit Groep susține, în esență, că, întrucât este răspunzătoare în solidar numai pentru amenda aplicată fostei sale filiale din cauza participării acesteia la încălcare, ar trebui să beneficieze în mod automat de reducerea cuantumului amenzii acordate Nedri în temeiul clemenței, pe care Comisia i-a refuzat-o în mod eronat. Vânzarea Nedri intervenită între timp nu poate avea în această privință, de altfel nu mai mult decât efectele acesteia, un efect asupra răspunderii solidare a acesteia.

190 Hit Groep susține că, deși stabilirea răspunderii pentru o încălcare se întemeiază pe noțiunea de întreprindere și că răspunde în solidar din cauza participației sale integrale la capitalul Nedri, la stabilirea cuantumului amenzii trebuie să se determine în același mod efectele deduse din această răspundere. Reclamanta contestă în această privință argumentația Comisiei potrivit căreia o asemenea abordare ar fi incompatibilă cu logica Comunicării privind clemența și susține că, spre deosebire de cele afirmate de Comisie, nu este „o altă întreprindere” în ceea ce privește stabilirea cuantumului amenzii.

191 Pe de altă parte, reclamanta consideră că Comisia nu se poate prevala de jurisprudența izvorâtă din Hotărârea din 30 septembrie 2009, Hoechst/Comisia (T-161/05, Rep., EU:T:2009:366), care nu privește un caz comparabil cu al acesteia.

192 Astfel, în speță, încălcarea nu a fost săvârșită succesiv de reclamantă și de Nedri, ci exclusiv de Nedri, în perioada cuprinsă între 1 ianuarie 1998 și 17 ianuarie 2002.

193 Pe de altă parte, Hit Groep apreciază că nu i se poate imputa că a formulat o cerere de clemență, din moment ce nu avea cunoștință despre nicio informație și, prin urmare, nu dispunea de nicio informație pertinentă.

194 Faptul că a putut avea cunoștință despre procedura în discuție în anii 2003 și 2004, ca urmare a solicitărilor de informații din partea Comisiei, este în această privință irelevant, deoarece vânduse Nedri în anul 2002, iar după această dată nu a mai avut acces la nicio informație.

195 Comisia contestă această argumentație.

– Aprecierea Tribunalului

196 Din jurisprudență rezultă că numai unei întreprinderi care a cooperat cu Comisia în temeiul Comunicării privind clemența i se poate acorda, pe baza acestei comunicări, o reducere a cuantumului amenzii, care, fără această cooperare, i-ar fi fost aplicată. Această reducere nu poate fi extinsă la o societate care, într-o parte a duratei încălcării în cauză, făcuse parte din unitatea economică constituită de o întreprindere, dar care nu mai făcea parte din aceasta la momentul la care aceasta din urmă a cooperat cu Comisia. Astfel, având în vedere obiectivul urmărit de Comunicarea privind clemența, constând în promovarea descoperirii unor comportamente contrare dreptului Uniunii în materia concurenței, și în scopul garantării unei aplicări efective a acestui drept, nimic nu justifică extinderea unei reduceri a amenzilor, acordată unei întreprinderi în temeiul cooperării sale cu Comisia, la o întreprindere care, după ce a controlat în trecut sectorul de activitate implicat în încălcarea în cauză, nu a contribuit ea însăși la descoperirea acesteia (Hotărârea din 30 aprilie 2014, FLSmidth/Comisia, C-238/12 P, Rep., EU:C:2014:284, punctele 83 și 85, și Hotărârea Hoechst/Comisia, punctul 191 de mai sus, EU:T:2009:366, punctul 76).

197 În speță, Hit Groep nu mai controla Nedri la momentul la care aceasta din urmă a solicitat să beneficieze de Comunicarea privind clemența și nu a contribuit la descoperirea încălcării. Astfel, reclamanta precizează că nu primea nicio informare și, prin urmare, nu dispunea de nicio informație pertinentă pe care ar fi putut să o divulge Comisiei.

198 Prin urmare, reclamanta nu poate beneficia de reducerea cuantumului amenzii acordată Nedri.

199 În rest, trebuie amintit că în sarcina Hit Groep s-a stabilit în mod întemeiat (a se vedea punctele 119 și 147 de mai sus) răspunderea pentru săvârșirea încălcării între 1 ianuarie 1998 și 17 ianuarie 2002, din cauza influenței decisive pe care o exercita asupra filialei sale, astfel cum rezultă din articolul 1 punctul 9) litera (b) din decizia atacată. Întrucât constituie o singură și aceeași întreprindere, în sensul dreptului concurenței, în sarcina celor două societăți s-a stabilit răspunderea în solidar pentru o parte a amenzii care le-a fost aplicată.

200 Argumentația Hit Groep potrivit căreia doar Nedri ar fi săvârșit încălcarea, iar personal ar răspunde numai în solidar, reprezintă, așadar, o interpretare eronată a deciziei atacate.

201 În consecință, al doilea aspect al celui de al patrulea motiv trebuie respins.

Cu privire la al treilea aspect al celui de al patrulea motiv, întemeiat, pe de o parte, pe faptul că, fiind răspunzătoare în solidar în privința amenzii aplicate Nedri, Hit Groep ar fi trebuit să fie obligată, *prorata temporis*, la plata doar a unei părți a amenzii prin care aceasta a fost sancționată și, pe de altă parte, pe faptul că, în mod eronat, Comisia a efectuat un calcul distinct al cuantumului amenzii aplicate Hit Groep, și cu privire la al patrulea aspect al celui de al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea principiilor proporționalității și egalității de tratament

– Argumentele părților

202 Hit Groep arată, în esență, că răspunderea sa a fost reținută numai din cauză că a avut calitatea de societate-mamă a Nedri, iar nu în temeiul unei încălcări a articolului 101 TFUE pe care ar fi săvârșit-o personal. Reclamanta apreciază că rezultă astfel din decizia atacată că Comisia s-a limitat să îi stabilească răspunderea pentru plata amenzii aplicate Nedri în privința perioadei cuprinse între 1 ianuarie 1998 și 17 ianuarie 2002.

203 Hit Groep consideră că această apreciere este în contradicție cu faptul de a i se fi aplicat o amendă mai ridicată decât cea impusă Nedri, răspunderea sa neputând, astfel, să depășească răspunderea acesteia din urmă, în conformitate cu Hotărârea din 24 martie 2011, Tomkins/Comisia (T-382/06, Rep., EU:T:2011:112).

204 În opinia reclamantei, aceasta ar fi trebuit astfel să fie obligată în solidar la 48/224 din amenda aplicată Nedri, *prorata temporis*. Într-adevăr, un asemenea calcul proporțional ar fi conform cu jurisprudența (Hotărârea Akzo Nobel și alții/Comisia, punctul 126 de mai sus, EU:C:2009:536). Prin urmare, amenda care i-a fost aplicată ar fi disproporționată.

205 Reclamanta precizează că, desigur, Comisia are în vedere diferite hotărâri ale Curții și Tribunalului pentru a-și întemeia poziția (Hotărârile din 16 noiembrie 2000, Stora Kopparbergs Bergslags/Comisia, C-286/98 P, Rec., EU:C:2000:630, și Cascades/Comisia, C-279/98 P, Rec., EU:C:2000:626, Hotărârea din 17 decembrie 1991, Enichem Anic/Comisia, T-6/89, Rec., EU:T:1991:74, și Hotărârea HFB și alții/Comisia, punctul 151 de mai sus, EU:T:2002:70), însă, în opinia sa, această jurisprudență este nepertinentă, din moment ce, în acele cauze, societatea-mamă era coautor al încălcării, spre deosebire de propria situație.

206 Pe de altă parte, Hit Groep susține, în esență, că aplicarea plafonului de 10 % din cifra de afaceri nu este suficient pentru a determina, în speță, caracterul proporțional al cuantumului amenzii și că durata răspunderii sale personale ar fi trebuit să fie luată în considerare după aplicarea acestui plafon. Ea precizează în această privință că, în Hotărârea din 3 martie 2011, Siemens și VA Tech Transmission & Distribution/Comisia (T-122/07-T-124/07, Rep., EU:T:2011:70), se confirmă că calculul amenzii nu se încheie prin aplicarea plafonului de 10 % și că, în plus, Comisia are în acest stadiu o obligație de apreciere a cuantumului final al amenzilor aplicate în raport cu principiul proporționalității.

207 Hit Groep susține că amenda care i-a fost aplicată și care privește o încălcare ce a durat 4 ani este, în acest fel, cu 27 % mai mare decât cea care a fost aplicată Nedri, în privința căreia a fost reținută o perioadă a încălcării de 18 ani și 8 luni.

208 Or, în opinia sa, aplicarea doar a plafonului de 10 % nu este suficientă pentru a remedia sau pentru a înlătura discriminarea efectuată între ea și Nedri.

209 Această corecție ar fi putut fi aplicată de Comisie în cadrul aprecierii capacității de plată a Hit Groep, însă, exceptând chiar această posibilitate, Comisia putea să remedieze problema în temeiul principiului proporționalității și al principiului egalității de tratament.

210 Comisia contestă această argumentație.

– Aprecierea Tribunalului

211 În primul rând, în sarcina Hit Groep s-a stabilit în mod întemeiat răspunderea pentru săvârșirea încălcării între 1 ianuarie 1998 și 17 ianuarie 2002 din cauza influenței decisive pe care o exercita asupra filialei sale, astfel cum reiese din articolul 1 punctul 9) litera (b) din decizia atacată. Întrucât cele două societăți constituie o singură și aceeași întreprindere, în sensul dreptului concurenței, în sarcina lor s-a stabilit ulterior răspunderea în solidar pentru o amendă de 5 056 500 de euro, la rândul său, Hit Groep fiind obligată, în plus, la plata unei amenzi de 1 877 500 de euro.

212 Pentru motivele arătate la punctele 146 și 187 de mai sus, trebuie înlăturată argumentația expusă de Hit Groep potrivit căreia doar Nedri ar fi săvârșit încălcarea, iar ea ar răspunde doar în temeiul solidarității, argumentație care recurge la o interpretare eronată a deciziei atacate.

213 În al doilea rând, desigur, s-a statuat că, în cazul în care societatea-mamă nu a participat efectiv la încălcare, iar răspunderea acesteia este întemeiată numai pe participarea filialei sale la acea încălcare, răspunderea societății-mamă se analizează ca fiind o răspundere pur derivată, accesorie și dependentă de cea a filialei sale și, prin urmare, nu poate depăși răspunderea acesteia din urmă (Hotărârea Tomkins/Comisia, punctul 203 de mai sus, EU:T:2011:112, punctul 38, confirmată în recurs prin Hotărârea din 22 ianuarie 2013, Comisia/Tomkins, C-286/11 P, Rep., EU:C:2013:29, punctul 39).

214 Totuși, atunci când două persoane juridice distincte precum o societate-mamă și filiala acesteia nu mai constituie o întreprindere în sensul articolului 101 TFUE la data adoptării unei decizii prin care li se aplică o amendă, această jurisprudență nu aduce atingere luării în considerare, la calcularea cuantumului amenzii, a unor elemente care sunt proprii fiecăreia dintre ele.

215 Astfel, în ipoteza în care două persoane juridice distincte precum societatea-mamă și filiala acesteia nu mai constituie o întreprindere în sensul articolului 101 TFUE la data adoptării unei decizii prin care li se aplică o amendă pentru încălcarea normelor de concurență, fiecare dintre ele are dreptul de a i se aplica în mod individual plafonul de 10 % din cifra de afaceri (Hotărârea din 26 noiembrie 2013, Kendrion/Comisia, C-50/12 P, Rep., EU:C:2013:771, punctul 57).

216 Aceeași concluzie este valabilă și în ceea ce privește beneficiul eventual dedus din clemență, care nu poate fi solicitat de o societate care, într-o parte a duratei încălcării în cauză, făcuse parte din unitatea economică constituită de o întreprindere, dar care nu mai făcea parte din aceasta la momentul la care aceasta din urmă a cooperat cu Comisia (a se vedea jurisprudența amintită la punctul 196 de mai sus).

217 În al treilea rând, trebuie să se constate că, în speță, într-o primă etapă, Comisia a stabilit cuantumul de bază al amenzii (secțiunea 19.1 din decizia atacată). În acest cadru, a considerat că era necesar să se rețină o perioadă de săvârșire a încălcării distinctă în privința Nedri (18 ani și 8 luni) și în privința Hit Groep (4 ani) [considerentul (956) al deciziei atacate].

218 Pe acest temei, Comisia a considerat că cuantumul amenzii care trebuia aplicată Nedri era de 113 000 000 de euro, iar cel al amenzii care trebuia aplicată Hit Groep de 29 000 000 de euro [considerentul (963) al deciziei atacate, astfel cum a fost modificat prin prima decizie de modificare].

219 În lipsa unor circumstanțe agravante sau atenuante, în continuare, Comisia a considerat că cuantumul amenzilor care trebuiau aplicate se menținea la 113 000 000 de euro în ceea ce privește Nedri și la 29 000 000 de euro în ceea ce privește Hit Groep [considerentul (1057) al deciziei atacate, astfel cum a fost modificat prin prima decizie de modificare].

220 În continuare, Comisia a aplicat în mod corect plafonul de 10 % din cifra de afaceri a fiecăreia dintre cele două întreprinderi [considerentul (1060) al deciziei atacate; a se vedea de asemenea jurisprudența amintită la punctul 215 de mai sus].

221 Comisia a considerat astfel că, în cazul Nedri, cuantumul amenzii care trebuia aplicată era de 6 742 000 de euro (și anume 10 % din cifra de afaceri a Nedri în anul 2009), iar în cazul Hit Groep, cuantumul amenzii care trebuia aplicată Hit Groep de 6 934 000 de euro, și anume 10 % din cifra de afaceri a Hit Groep în anul 2003 [considerentul (1071) al deciziei atacate, astfel cum a fost modificat prin prima decizie de modificare].

222 În continuare, Comisia a redus în mod corect cuantumul amenzii aplicate Nedri cu 25 % pentru cooperarea acesteia, reducere de care reclamanta nu putea beneficia [considerentul (1087) al deciziei atacate; a se vedea de asemenea jurisprudența amintită la punctul 196 de mai sus].

223 Pe acest temei, Comisia a considerat că, în cazul Nedri, cuantumul amenzii care trebuia aplicată era de 5 056 000 de euro, iar în cazul Hit Groep, cuantumul amenzii care trebuia aplicată era de 6 934 000 de euro [considerentul (1057) al deciziei atacate], Hit Groep și Nedri fiind răspunzătoare în solidar pentru plata primei amenzi, în cuantum de 5 056 000 de euro (articolul 2 din decizia atacată).

224 Hit Groep consideră, în esență, că cuantumul amenzii care i-a fost aplicată, care este superior cuantumului la plata căruia a fost obligată Nedri, nu reflectă în mod corect durata încălcării în privința fiecăreia dintre ele, respectiv de 18 ani și 8 luni în cazul Nedri și de 4 ani în cazul Hit Groep.

225 Totuși, trebuie să se aibă în vedere faptul că acest cuantum final al amenzilor aplicate celor două societăți rezultă, pe de o parte, din reducerea la nivelul superior efectuată prin aplicarea plafonului de 10 % din cifra lor de afaceri (Hotărârea Kendrion/Comisia, punctul 215 de mai sus, EU:C:2013:771, punctele 57 și 58) și, pe de altă parte, din reducerea cuantumului amenzii, care a fost acordată Nedri în temeiul clemenței.

226 Astfel, înainte de aplicarea acestui plafon, amenda care trebuia aplicată fiecăreia dintre cele două societăți ținea seama în mod corect de durata răspunderii fiecăreia și, în mod întemeiat, de anii de referință diferiți în ceea ce privește cifra de afaceri care trebuie reținută pentru aplicarea plafonului de 10 %.

227 Prin urmare, Comisia a respectat principiul egalității de tratament, din moment ce au fost luate în considerare în mod corect diferențele apărute în situațiile fiecăreia dintre cele două societăți (a se vedea în acest sens Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 176 de mai sus, EU:C:2005:408, punctele 321-323).

228 În ceea ce privește încălcarea principiului proporționalității, trebuie să se considere că, dincolo de faptul că, pentru a garanta caracterul proporțional al sancțiunii pe care le-o aplica, Comisia a luat în considerare durata perioadei de săvârșire a încălcării în cazul fiecărei societăți, această încălcare nu poate rezulta din simpla afirmare a unei diferențe în privința cuantumului final al amenzilor aplicate celor două societăți (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 iulie 2006, Hoek Loos/Comisia, T-304/02, Rec., EU:T:2006:184, punctele 85 și 86).

229 Prin urmare, al treilea și al patrulea aspect ale celui de al patrulea motiv trebuie respinse și, în consecință, acest motiv trebuie respins în totalitate.

Cu privire la al cincilea motiv, invocat cu titlu subsidiar, întemeiat pe încălcarea termenului rezonabil de către Comisie

Argumentele părților

230 Hit Groep susține că respectarea unui termen rezonabil în procedurile administrative în materia concurenței constituie un principiu general de drept.

231 Reclamanta adaugă că depășirea termenului rezonabil poate determina anularea deciziei finale și că, în cazul în care anularea este exclusă, cuantumul amenzii poate fi redus pe motive de echitate sau pentru a se ajunge la o compensare echitabilă.

232 Hit Groep amintește că caracterul rezonabil al termenului trebuie apreciat pe baza împrejurărilor cauzei, fiind avut în vedere în special contextul, comportamentul părților pe durata procedurii, complexitatea cazului și interesul pentru cauză al părților vizate. Reclamanta amintește deopotrivă că punctul de plecare al termenului este data primei măsuri de investigare a Comisiei, care are un efect semnificativ asupra situației întreprinderilor în cauză. Trebuie avut în vedere și termenul mediu în cazuri similare.

233 Or, în speță, între efectuarea inspecțiilor, în luna septembrie 2002, și adoptarea deciziei finale, în luna iunie 2010, au trecut 94 de luni. Hit Groep consideră că acest termen este cu atât mai nerezonabil cu cât cazul se întemeiază pe cererile de clemență care au permis Comisiei să dovedească încălcarea. Mai mult, atitudinea Hit Groep nu s-ar afla nicidecum la originea unei întârzieri în procedură. Or, Comisia nu a acordat nicio reducere a cuantumului amenzii pentru depășirea termenului rezonabil. Hit Groep solicită astfel Tribunalului să îi acorde o asemenea reducere în măsura pe care o consideră adecvată.

234 În sfârșit, Hit Groep consideră că nu are obligația să demonstreze că i-a fost încălcat dreptul la apărare, această cerință privind doar anularea deciziei atacate; or, reclamanta a solicitat numai reducerea cuantumului amenzii din cauza încălcării termenului rezonabil.

235 De asemenea, reclamanta apreciază că nu are obligația de a invoca împrejurări specifice care să justifice reducerea cuantumului amenzii – eventual, până la zero – întrucât depășirea termenului rezonabil constituie, în sine, o încălcare a articolului 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, și a articolului 41 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Nu ar fi vorba despre o reducere suplimentară în raport cu cea care i-ar fi fost acordată de Comisie. Prin urmare, Comisia ar avea obligația să demonstreze că există împrejurări specifice de natură să justifice, în speță, depășirea termenului rezonabil.

236 În sfârșit, Hit Groep observă că o durată comparabilă a procedurii administrative în cazuri anterioare a determinat, din partea Comisiei, o reducere din proprie inițiativă a cuantumului amenzii.

237 Comisia contestă această argumentație.

Aprecierea Tribunalului

– Evocarea principiilor

238 În primul rând, respectarea unui termen rezonabil în cadrul desfășurării procedurilor administrative în materia politicii privind concurența constituie un principiu general de drept al Uniunii, a cărui respectare este asigurată de instanțele Uniunii (a se vedea Hotărârea din 19 decembrie 2012, Heineken Nederland și Heineken/Comisia, C-452/11 P, EU:C:2012:829, punctul 97 și jurisprudența citată).

239 Principiul termenului rezonabil al unei proceduri administrative a fost reafirmat la articolul 41 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale, potrivit căruia „[o]rice persoană are dreptul de a beneficia, în ce privește problemele sale, de un tratament imparțial, echitabil și într-un termen rezonabil din partea instituțiilor, organelor, oficiilor și agențiilor Uniunii” (Hotărârea din 5 iunie 2012, Imperial Chemical Industries/Comisia, T-214/06, Rep., EU:T:2012:275, punctul 284).

240 În al doilea rând, caracterul rezonabil al duratei procedurii trebuie să fie apreciat în funcție de împrejurările proprii fiecărui caz și în special în funcție de contextul acesteia, de conduita părților în cursul procedurii, de importanța cazului pentru diferitele întreprinderi interesate și de gradul său de complexitate (a se vedea în acest sens Hotărârea Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, punctul 131 de mai sus, EU:T:1999:80, punctul 126), precum și, eventual, de informațiile sau de justificările pe care Comisia le poate furniza în ceea ce privește actele de investigare efectuate în cursul procedurii administrative.

241 În al treilea rând, Curtea s-a pronunțat în sensul că procedura administrativă poate determina examinarea a două perioade succesive, fiecăreia dintre acestea corespunzându-i o logică internă proprie. Prima perioadă, care durează până la comunicarea privind obiecțiunile, are ca punct de plecare data la care Comisia, făcând uz de competențele care i-au fost acordate de legiuitorul Uniunii, adoptă măsuri care implică acuzația de a fi săvârșit o încălcare și trebuie să îi permită să adopte o

poziție cu privire la orientarea procedurii. În ceea ce privește a doua perioadă, aceasta este cuprinsă între comunicarea privind obiecțiunile și adoptarea deciziei finale. Ea trebuie să îi permită Comisiei să se pronunțe definitiv cu privire la încălcarea imputată (Hotărârea din 21 septembrie 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Comisia, C-105/04 P, Rec., EU:C:2006:592, punctul 38).

242 În al patrulea rând, reiese din jurisprudență că încălcarea principiului termenului rezonabil poate determina două tipuri de efecte.

243 Pe de o parte, atunci când încălcarea termenului rezonabil a avut efect asupra finalizării procedurii, o asemenea încălcare este de natură să determine anularea deciziei atacate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 septembrie 2006, Technische Unie/Comisia, C-113/04 P, Rec., EU:C:2006:593, punctul 48 și jurisprudența citată).

244 Trebuie să se precizeze că, în ceea ce privește aplicarea normelor de concurență, depășirea termenului rezonabil poate constitui un motiv de anulare numai în cazul unor decizii prin care se constată încălcări și cu condiția să se fi demonstrat că încălcarea acestui principiu a adus atingere dreptului la apărare al întreprinderilor în cauză. În afara acestei ipoteze specifice, nerespectarea obligației de a se pronunța într-un termen rezonabil nu are efect asupra validității procedurii administrative în temeiul Regulamentului nr. 1/2003 (a se vedea Hotărârea din 16 decembrie 2003, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Comisia, T-5/00 și T-6/00, Rec., EU:T:2003:342, punctul 74 și jurisprudența citată, confirmată în recurs cu privire la acest aspect prin Hotărârea Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Comisia, punctul 241 de mai sus, EU:C:2006:592, punctele 42 și 43).

245 Cu toate acestea, întrucât respectarea dreptului la apărare, principiu al cărui caracter fundamental a fost subliniat în numeroase rânduri în jurisprudența Curții (Hotărârea din 9 noiembrie 1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Comisia, 322/81, Rec., EU:C:1983:313, punctul 7), are o importanță capitală în procedurile precum cea în speță, trebuie să se evite ca acest drept să poată fi compromis în mod iremediabil din cauza duratei excesive a fazei de investigare și ca această durată să poată împiedica obținerea unor probe prin care se urmărește infirmarea existenței unor comportamente de natură să angajeze răspunderea întreprinderilor în cauză. Pentru acest motiv, examinarea eventualului obstacol în calea exercitării dreptului la apărare nu trebuie să fie limitată la faza în sine, în care acest drept își produce efectele depline, și anume a doua fază a procedurii administrative. Aprecierea originii eventualei diluări a exercitării eficiente a dreptului la apărare trebuie extinsă la ansamblul acestei proceduri, referindu-se la durata totală a acesteia (Hotărârea Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Comisia, punctul 241 de mai sus, EU:C:2006:592, punctul 50).

246 Pe de altă parte, atunci când încălcarea termenului rezonabil nu produce efecte asupra finalizării procedurii, o asemenea încălcare poate determina Tribunalul, în cadrul exercitării competenței sale de fond, să remedieze în mod corespunzător încălcarea rezultată ca urmare a depășirii termenului rezonabil al procedurii administrative, reducând, eventual, cuantumul amenzii aplicate (a se vedea în acest sens Hotărârea Technische Unie/Comisia, punctul 243 de mai sus, EU:C:2006:593, punctele 202-204, și Hotărârea din 16 iunie 2011, Heineken Nederland și Heineken/Comisia, T-240/07, Rep., EU:T:2011:284, punctele 429 și 434, confirmată în recurs prin Hotărârea Heineken Nederland și Heineken/Comisia, punctul 238 de mai sus, EU:C:2012:829, punctul 100).

– Apreciere în speță

247 Din cele de mai sus reiese că, pentru ca o procedură de lungă durată să poată fi susceptibilă să determine anularea deciziei atacate sau o reducere a cuantumului amenzii, durata acestei proceduri trebuie să fie calificată drept excesivă.

248 În speță, procedura administrativă a cuprins patru faze succesive.

249 Prima fază a început la 9 ianuarie 2002, odată cu comunicarea către Comisie efectuată de Bundeskartellamt a documentelor menționate la punctul 26 de mai sus, și s-a terminat la 30 septembrie 2008 prin adoptarea comunicării privind obiecțiunile.

250 A doua fază a început la această dată (a se vedea punctele 37-42 de mai sus) și s-a terminat prin adoptarea deciziei inițiale, la 30 iunie 2010.

251 După introducerea primei serii de acțiuni (amintite la punctul 10 de mai sus), la 30 septembrie 2010, Comisia a adoptat o primă decizie de modificare (a se vedea punctul 4 de mai sus) în vederea corectării diferitor erori pe care le constatase în decizia inițială, împrejurare care a determinat terminarea celei de a treia faze a procedurii administrative.

252 În sfârșit, la 4 aprilie 2011, s-a terminat a patra fază a procedurii administrative odată cu adoptarea de către Comisie a celei de a doua decizii de modificare, prin care a aprobat reducerea cuantumului amenzii aplicate, pe de o parte, ArcelorMittal, ArcelorMittal Verderio, ArcelorMittal Fontaine și ArcelorMittal Wire France și, pe de altă parte, SLM și Ori Martin (a se vedea punctul 6 de mai sus).

253 Trebuie să se arate de la bun început că motivul invocat de reclamantă privește numai primele două faze ale procedurii administrative.

254 La 17 decembrie 2013, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 64 din Regulamentul de procedură din 2 mai 1991, Tribunalul a adresat o întrebare scrisă Comisiei pentru a obține o descriere detaliată a diligențelor pe care le efectuase ca urmare a inspecțiilor, desfășurate la 19 și la 20 septembrie 2002, până la adoptarea deciziei inițiale.

255 Comisia a dat curs acestei cereri prin înscrisul depus la grefa Tribunalului la 6 februarie 2014.

256 O copie a răspunsului Comisiei a fost comunicată reclamantei de grefa Tribunalului la 7 februarie 2014.

257 În răspunsul său, Comisia prezintă în mod detaliat și convingător sarcinile pe care le-a îndeplinit pe întreaga durată a procedurii administrative și motivele pentru care procedura a durat din anul 2002 până în anul 2010.

258 În speță, mai mulți factori explică durata procedurii administrative.

259 În această privință, trebuie avute în vedere durata înțelegerii (mai mare de 18 ani), sfera sa geografică deosebit de extinsă (înțelegerea a privit majoritatea statelor membre), organizarea înțelegerii la nivel geografic și în timp (diferitele cluburi descrise la punctele 46-58), numărul de reuniuni care s-au desfășurat în cadrul diferitor cluburi (peste 500), numărul de întreprinderi în cauză (17), numărul de cereri de clemență (a se vedea punctele 27 și 32 și următoarele de mai sus) și volumul deosebit de mare de documente furnizate în acest cadru sau obținute în cursul inspecțiilor și întocmite în diverse limbi, care au trebuit să fie examinate de Comisie, diversele solicitări suplimentare de informații pe care Comisia a trebuit să le adreseze diferitor societăți în cauză în funcție de evoluția comprehensiunii înțelegerii (a se vedea punctul 29 și următoarele și punctul 42 și următoarele de mai sus), numărul de destinatari ai comunicării privind obiecțiunile (peste 40), numărul de limbi de procedură (8), precum și diversele cereri referitoare la capacitatea de plată (14).

260 Pe baza informațiilor furnizate de Comisie, care atestă complexitatea specifică a cauzei, Tribunalul apreciază că, în pofida duratei specifice lungi a primelor două faze ale procedurii, aceasta nu poate fi calificată drept excesivă. Prin urmare, Comisia nu a încălcat termenul rezonabil și, în consecință, al cincilea motiv trebuie respins.

Cu privire la al șaselea motiv, invocat de Hit Groep în cadrul memoriului în replică, întemeiat pe faptul că, pentru calcularea amenzii, Comisia a luat în considerare o perioadă incorectă

Argumentele părților

261 Hit Groep susține că Comisia a prezentat complet și în detaliu, pentru prima dată, la punctele 23-25 din memoriul în apărare, modul cum a procedat la calcularea cuantumului amenzii pe care i-a aplicat-o.

262 Reclamanta consideră că acest mod de calcul nu reiese nici din comunicarea privind obiecțiunile, nici din decizia atacată.

263 În opinia Hit Groep, cuantumul de bază pe care s-a întemeiat Comisia pentru a calcula cuantumul amenzii pe care i-a aplicat-o este de 30 584 561 de euro. Pe de altă parte, din nota de subsol care figurează la punctul 25 din memoriul în apărare reiese că acest cuantum reprezintă valoarea bunurilor vândute în perioada cuprinsă între 9 ianuarie 1996 și 19 septembrie 2002.

264 Această notă de subsol precizează:

„Este vorba despre valoarea bunurilor vândute în perioada cuprinsă între 9.1.1996 și 19.9.2002. În cazul fiecăreia dintre cele cinci perioade ale înțelegerii (1.1.1984-31.12.1985, 1.1.1986-14.12.1992, 15.12.1992-31.12.1993, 1.1.1994-8.1.1996, 9.1.1996-19.9.2002), Comisia a stabilit valoarea vânzărilor, apoi le-a înmulțit cu factorul corespunzător duratei. Pentru motive de claritate, decizia de modificare reia aceste valori ale vânzărilor într-un tabel adăugat în considerentul (935) al deciziei.”

265 Hit Groep adaugă că prima decizie de modificare a adăugat în considerentul (935) al deciziei atacate un tabel, însă numele său nu figurează în acesta.

266 Aceasta susține că, în acest fel, aceste precizări au apărut pentru prima dată doar în memoriul în apărare.

267 Or, Hit Groep amintește că răspunde în solidar pentru încălcarea săvârșită de Nedri între 1 ianuarie 1998 și 17 ianuarie 2002, în timp ce, pentru a stabili valoarea vânzărilor realizate de Nedri, Comisia a luat în considerare perioada cuprinsă între 9 ianuarie 1996 și 19 septembrie 2002.

268 Hit Groep consideră că, prin urmare, i s-a aplicat o amendă pe baza unei perioade sensibil mai lungă decât perioada pentru care trebuia să i se stabilească răspunderea.

269 Or, în opinia sa, în vederea calculării cuantumului amenzii, trebuie luat în considerare numărul de ani pentru care se stabilește răspunderea întreprinderii.

270 Hit Groep adaugă, în sfârșit, că din considerentul (5) al celei de a doua decizii de modificare rezultă că Comisia stabilește răspunderea solidară a societăților-mamă „numai pentru partea din amendă care corespunde perioadei în care societatea-mamă a format o singură întreprindere cu filialele în cauză”, în timp ce amenda pe care i-a aplicat-o este mai mare decât cea care a fost aplicată Nedri.

271 Comisia contestă această argumentație.

Aprecierea Tribunalului

272 Prin scrisorile din 6 mai 2011 și din 26 iulie 2011, Hit Groep a solicitat Tribunalului să își poată completa motivele după ce, în opinia sa, a luat cunoștință despre informații referitoare la modul de calcul al cuantumului amenzii, cuprinse pentru prima dată în memoriul în apărare al Comisiei.

273 Scrisoarea din 6 mai 2011 a intervenit în cursul unui termen care i-a fost acordat pentru depunerea replicii, care se împlinea la 17 mai 2011.

274 La rândul său, Comisia susține, în esență, că informațiile respective erau deja disponibile atât în decizia inițială [considerentul (927) și următoarele], cât și în prima decizie de modificare [considerentele (930) și (932) și tabelul în anexă] și că, prin urmare, acest motiv este inadmisibil.

275 Pe de o parte, trebuie să se arate că considerentele (930), (932) și (933) ale deciziei atacate au următorul cuprins:

„930 În conformitate cu observațiile făcute, referitoare la durata implicării în încălcare (a se vedea capitolele VI și VII), ultimul exercițiu financiar complet de participare la încălcare este anul 2000, în cazul DWK, și anul 2001, în cazul tuturor celorlalte întreprinderi destinatare ale prezentei decizii.

[…]

932 Zona geografică în discuție a evoluat în timp. În anii 1984-1995 (perioada Clubului din Zürich), aceasta a acoperit Germania, Franța, Italia, Țările de Jos, Belgia, Luxemburg, Spania și Austria. Începând cu anul 1992 (potrivit acordurilor din Clubul España), aceasta a inclus și Portugalia. În anii 1996-2002 (perioada de criză a Clubului din Zürich, la momentul la care a fost pregătit acordul Clubului Europa privind cotele), zona geografică a acoperit aceleași țări ca în perioada Clubului din Zürich, inclusiv Portugalia, precum și Danemarca, Suedia, Finlanda și Norvegia (a se vedea secțiunile 9.1.1-9.1.5). Acest aspect este avut în vedere la calcularea valorii vânzărilor, fiind excluse vânzările realizate în Portugalia înainte de 15 decembrie 1992 și fiind excluse vânzările în Danemarca, în Suedia, în Finlanda și în Norvegia înainte de 9 ianuarie 1996.

933 Comisia constată, în plus, că valoarea acestor vânzări în Spania, în Austria, în Finlanda, în Suedia și în Norvegia nu poate fi luată în considerare pentru întreaga durată a încălcării, întrucât Spania a aderat la CE la 1 ianuarie 1986, iar Acordul privind SEE a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1994. Vânzările în aceste țări înainte de 1 ianuarie 1986 și, respectiv, 1 ianuarie 1994 sunt, așadar, excluse din calculul privind valoarea vânzărilor. Acest element este examinat în secțiunea 19.1.6.”

276 Pe de altă parte, în prima decizie de modificare, Comisia a arătat următoarele:

„5) Pentru a clarifica calculul valorii vânzărilor care fundamentează decizia în privința diferitor perioade indicate în secțiunea 19.1.2, la finalul considerentului (935) ar fi trebuit să apară următoarele elemente:

[…]

— 9. Nedri (răspunsul din 30 iunie 2009):

— 01.01.1984-31.12.1985: 30 157 611 euro

— 01.01.1986-14.12.1992: 30 389 997 de euro

— 15.12.1992-31.12.1993: 30 389 997 de euro

— 01.01.1994-08.01.1996: 30 389 997 de euro

— 09.01.1996-19.09.2002: 30 584 561 de euro.”

277 În plus, din cuprinsul articolului 3 punctul 22 din prima decizie de modificare reiese că aceasta a fost adresată Hit Groep.

278 Așadar, Comisia susține în mod întemeiat că informațiile în discuție nu au fost aduse la cunoștința Hit Groep pentru prima dată în memoriul în apărare.

279 Desigur, Hit Groep ar fi putut să solicite să își adapteze concluziile ca urmare a primei decizii de modificare, însă în termenul de introducere a acțiunii de 2 luni.

280 Astfel, pentru a fi admisibilă, o cerere de adaptare a concluziilor trebuie să fie depusă în termenul de introducere a acțiunii prevăzut la articolul 263 al șaselea paragraf TFUE (Hotărârea din 16 decembrie 2011, Enviro Tech Europe și Enviro Tech International/Comisia, T-291/04, Rep., EU:T:2011:760, punctul 96, și Hotărârea din 6 septembrie 2013, Bank Melli Iran/Consiliul, T-35/10 și T-7/11, Rep., EU:T:2013:397, punctul 55).

281 Or, în speță, termenul de introducere a acțiunii împotriva primei decizii de modificare expirase din plin atunci când reclamanta a depus cererea prin scrisoarea din 6 mai 2011.

282 Rezultă că acest motiv este inadmisibil.

283 În orice caz, acesta este și nefondat, întrucât, fără a săvârși o eroare, Comisia a considerat, în vederea calculării amenzii aplicate Hit Groep, că valoarea vânzărilor era de 30 584 561 de euro, înmulțind ulterior acest cuantum cu coeficientul 4 pentru a ține seama de durata încălcării imputabilă Hit Groep. Astfel, spre deosebire de afirmațiile reclamantei, aceasta nu a fost sancționată pentru o perioadă mai lungă decât cea pentru care i s-a stabilit răspunderea (a se vedea punctele 217 și 226 de mai sus).

284 Prin urmare, motivul trebuie respins.

Cu privire la al șaptelea motiv, întemeiat pe încălcarea termenului rezonabil de către Tribunal

285 În ședință, reclamanta a susținut, în esență, că Tribunalul nu a respectat termenul rezonabil pentru a judeca acțiunea pe care a introdus-o și că era necesar să se deducă efectele rezultate din această situație în ceea ce privește cuantumul amenzii pe care avea obligația să o plătească.

286 Trebuie să se constate că o asemenea critică, atunci când este invocată în cadrul aceleiași acțiuni ca cea pentru procedura cu privire la care se afirmă că nu a fost respectat principiul termenului rezonabil, este inadmisibilă.

287 Astfel, completul care se pronunță asupra acțiunii ar fi determinat, dacă ar examina această critică, să se pronunțe asupra caracterului culpabil sau nelegal al propriului comportament, ceea ce ar putea da naștere, pentru reclamant, unor îndoieli legitime privind imparțialitatea obiectivă a completului respectiv (a se vedea Hotărârea din 16 septembrie 2013, CEPSA/Comisia, T-497/07, EU:T:2013:438, atacată cu recurs, punctul 268 și jurisprudența citată).

288 În consecință, o încălcare, săvârșită de o instanță a Uniunii, a obligației sale rezultate din articolul 47 al doilea paragraf din Carta drepturilor fundamentale de a judeca într-un termen rezonabil cauzele cu care este sesizată trebuie să fie sancționată printr-o acțiune în despăgubire introdusă la Tribunal (Hotărârea Kendrion/Comisia, punctul 215 de mai sus, EU:C:2013:771, punctul 94, și Hotărârea din 26 noiembrie 2013, Groupe Gascogne/Comisia, C-58/12 P, Rep., EU:C:2013:770, punctul 83).

289 Rezultă din toate cele de mai sus că al șaptelea motiv trebuie respins.

290 Din toate considerațiile de mai sus rezultă că niciunul dintre motivele invocate de reclamantă nu poate fi admis. Prin urmare, acțiunea în anulare trebuie respinsă în totalitate, fără a fi necesar, în împrejurările cauzei, să se recurgă, în temeiul competenței de fond, la reformarea amenzii care i-a fost aplicată.

Cu privire la cheltuielile de judecată

291 Potrivit articolului 134 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamanta a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată, conform concluziilor Comisiei.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a șasea)

declară și hotărăște:

1) Respinge acțiunea.

2) HIT Groep BV suportă propriile cheltuieli de judecată, precum și pe cele ale Comisiei Europene.

Frimodt Nielsen Dehousse Collins

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 15 iulie 2015.

Semnături